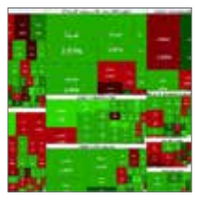
ادامه صعود در بورس تهران

بورس تهران در ادامه روند صعودی روز گذشته، معاملات امروز را نیز با رشد شاخص‌های اصلی به پایان رساند، به طوری که شاخص کل بورس با افزایش ۴۸ هزار واحدی به ارتفاع هشت میلیون و ۵۱۳ هزار واحد رسید و شاخص هم وزن نیز رشد ۲۵ هزار واحدی را ثبت کرد. بازار سرمایه روز دوشنبه، دومین روز معاملاتی هفته را نیز با روند مثبت پشت سر گذاشت و شاخص‌های اصلی بورس تهران به حرکت صعودی خود ادامه دادند. شاخص کل بورس در پایان معاملات دیروز با رشد ۴۸ هزار واحدی در ارتفاع هشت میلیون و ۵۱۳ هزار واحد ایستاد. شاخص کل هم‌وزن نیز که نمایانگر وضعیت عمومی‌تری از معاملات و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط است، با افزایش ۲۵ هزار واحدی به دو میلیون و ۴۱۲ هزار واحد رسید. در معاملات دیروز بورس تهران، بیش از یک میلیون و ۱۶۳ هزار فقره معامله به ثبت رسید و ارزش معاملات نیز به ۴۷.۶ همت رسید، آماری که از تداوم تحرک در معاملات بازار سهام حکایت دارد. نمادهای فملی، شپنا، تابان، فولاد، فارس، شبندر و تاپیکو از جمله نمادهای اثرگذار بر روند شاخص کل بورس در معاملات امروز بودند. در سوی دیگر بازار سرمایه، معاملات فرابورس ایران نیز همسو با بورس تهران با رشد شاخص کل همراه بود.شاخص کل فرابورس با افزایش ۴۷۵ واحدی به سطح ۷۱ هزار و ۳۳۲ واحد رسید. تعداد معاملات این بازار نیز ۶۳۴ هزار و ۸۴ فقره ثبت شد. نمادهای آریا، فزر، کگهر، ومپنا، شرانل، نیشکر و سامان از جمله نمادهای اثرگذار بر شاخص کل فرابورس در معاملات امروز بودند.

شرایط صدور کارت گردشگری در بانک‌ها و صرافی‌ها اعلام شد

بانک مرکزی در راستای تسهیل خدمات پرداخت برای گردشگران خارجی به‌ویژه گردشگران درمانی و زائران، ضوابط صدور کارت برای گردشگران خارجی تحت عنوان دستورالعمل ناظر بر نحوه فروش کارت ریالی گردشگری را به شبکه بانکی و صرافی های کشور ابلاغ کرده که بر اساس آن، شش بانک این خدمت را ارائه می‌دهند و توسعه خدمت "صدور کارت گردشگری" توسط سایر بانک‌ها در حال انجام است. به موجب این ضوابط، تمام بانک‌ها و صرافی‌های مجاز می توانند از طریق درگاه‌های حضوری و غیرحضوری خود از جمله شعبه، باجه فرودگاهی و دستگاه های خوددریافت/خودپرداخت و کیوسک نسبت به فروش کارت گردشگری با نرخ توافقی به گردشگران و زوار اقدام کنند. در این رابطه، صرافی‌های مجاز به ویژه صرافی‌هایی که در هتل‌ها، پایانه‌ها و بازارچه‌های مرزی، فرودگاه‌های بین‌المللی، نمایشگاه‌های بین‌المللی یا بازارهای شهرهای زیارتی نظیر مشهد، قم و شیراز باجه دارند، می توانند با دریافت دسته‌ای کارت گردشگری از بانکی که نزد آن حساب سپرده دارند اقدام و راساً نسبت به فروش کارت گردشگری به گردشگران خارجی اقدام کنند. بانک مرکزی به منظور صیانت از دارایی های گردشگران خارجی در دستورالعمل مذکور این امکان را فراهم کرده که گردشگران خارجی هنگام خروج از کشور بتوانند مانده ریالی مصرف نشده کارت گردشگری خود را مجددا با نرخ توافقی در قالب ارز دریافت کنند.

اولویت‌های تامین ارز تا پایان سال چیست؟

افزایش ۲۵ درصدی تامین ارز دارو

در شرایطی که محدودیت‌های ارزی، فشارهای ناشی از تحریم و دشواری‌های مبادلات تجاری، تامین کالاهای مورد نیاز کشور را با چالش مواجه کرده است، آمار بانک مرکزی از رشد ۲۵ درصدی تامین ارز دارو و تجهیزات پزشکی در سال جاری حکایت دارد؛ به طوری که تانیمه آبان ماه بیش از ۳.۵ میلیارد دلار ارز برای این بخش تأمین شده است.

با این حال تداوم دسترسی مردم به دارو تنها به افزایش منابع ارزی وابسته نیست و اولویت‌بندی هوشمندانه واردات، تسریع در تخصیص و انتقال ارز، تقویت ذخایر راهبردی و رفع موانع لجستیکی نیز در شرایط جنگی اهمیت دو چندانی پیدا می کند. تامین دارو و تجهیزات پزشکی از جمله حوزه‌هایی است که حتی در شرایط محدودیت منابع ارزی نیز نمی توان آن را به حاشیه راند؛ چرا که اختلال در زنجیره تامین این اقلام، مستقیما با سلامت و زندگی مردم ارتباط دارد. از همین رو در شرایطی که اقتصاد کشور با فشارهای خارجی و محدودیت‌های تجاری مواجه است، نحوه مدیریت منابع ارزی و تعیین اولویت برای واردات کالاهای حیاتی به یکی از مهم‌ترین موضوعات سیاست گذاری اقتصادی تبدیل می‌شود.

بر اساس آخرین آمار اعلام شده از سوی بانک مرکزی، از ابتدای سال جاری تا اواسط آبان ماه، در مجموع سه میلیارد و ۵۷۴ میلیون دلار ارز برای واردات دارو و تجهیزات پزشکی تامین شده است. این رقم در مقایسه با دو میلیارد و ۸۶۸ میلیون دلار تامین ارز در مدت مشابه سال گذشته، رشد ۲۵ درصدی را نشان می‌دهد. در همین بازه زمانی، میزان ارز تخصیص یافته به حوزه دارو و تجهیزات پزشکی نیز به چهار میلیارد و ۲۳۵ میلیون دلار رسیده است، در حالی که این رقم در مدت مشابه سال گذشته سه میلیارد و ۲۹۰ میلیون دلار بود. بنابراین میزان تخصیص ارز این بخش نیز حدود ۲۹ درصد افزایش یافته است.

این آمار نشان می‌دهد که هم میزان ارز تخصیص یافته و هم ارز تامین شده برای حوزه سلامت در مقایسه با سال گذشته افزایش داشته است، هرچند فاصله میان این دو شاخص همچنان اهمیت دارد. به بیان دیگر، تخصیص ارز به معنای اختصاص اعتبار و تایید درخواست وارد کننده است، اما تامین ارز به مرحله فراهم شدن منابع ارزی و امکان انجام عملیات پرداخت مربوط می‌شود. بنابراین برای ارزیابی وضعیت واقعی واردات دارو باید علاوه بر میزان تخصیص، زمان تأمین ارز، انتقال آن به فروشنده خارجی و ورود کالا به کشور نیز مورد بررسی قرار گیرد.

▪ همتی: در تامین ارز دارو محدودیتی نداشته‌ایم

در این زمینه عبدالناصر همتی – رئیس کل بانک مرکزی – پیش‌تر در اظهاراتی درباره وضعیت تامین ارز دارو اعلام کرده است که در هفت ماه نخست سال جاری نزدیک به سه میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار ارز برای این بخش تامین شده که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۲۸ درصد افزایش داشته است.

وی با اشاره به تفاوت شرایط اقتصادی امسال با سال گذشته، تاکید کرده که با وجود این شرایط تأمین ارز دارو افزایش یافته و علاوه بر منابع ارزی، منابع ریالی قابل توجهی نیز به ویژه برای تولیدکنندگان عمده دارو در اختیار این بخش قرار گرفته است.

همتی همچنین با اشاره به وضعیت زنجیره تامین دارو عنوان کرده که در مقطع فعلی، بخش مهمی از مشکلات این حوزه به مسائل لجستیکی مربوط باشد و از نظر تامین ارز و منابع ریالی، محدودیتی در بانک مرکزی وجود نداشته است.

رئیس کل بانک مرکزی پیش از این نیز در نیمه مهرماه، با اشاره به تامین نزدیک به ۲۵ میلیارد دلار ارز برای واردات کالاهای مختلف از ابتدای سال، گفته بود که اگرچه مجموع تامین ارز در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته کاهش داشته اما در حوزه کالاهای اساسی کاهشی رخ نداده و تامین ارز دارو حدود ۳۰ درصد بیشتر شده است. این اظهارات در کنار آمار جدید بانک مرکزی نشان می‌دهد که سیاست‌گذار پولی تلاش کرده است در شرایط محدودیت منابع، سهم حوزه سلامت از منابع ارزی را حفظ و حتی افزایش دهد.

▪ تسهیلات ریالی و حمایت از تولیدکنندگان دارو

در کنار تامین ارز واردات یکی از موضوعات مهم در زنجیره تامین دارو، فراهم کردن سرمایه در گردش و منابع ریالی مورد نیاز شرکت‌های تولید کننده است. زیرا حتی در صورت تامین ارز مواد اولیه، کمبود نقدینگی می تواند فرآیند خرید، تولید و توزیع دارو را با اختلال مواجه کند. بر اساس اعلام بانک مرکزی در ۱۸ آبان ماه، برای شرکت‌های معرفی شده از سوی سازمان غذا و دارو، یک میلیون و ۵۰۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات ریالی در نظر گرفته شده بود که تا ۱۷ آبان ماه، یک میلیون و ۵۳۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات به این شرکت‌ها پرداخت شده است.

همچنین سقف تسهیلات و تعهدات شرکت‌های دارویی، تجهیزات پزشکی، شیرخشک و غذاهای ویژه از ۹۰ درصد به ۱۵۰ درصد فروش سال گذشته افزایش یافته است. سقف اعتباری تسهیلات و تعهدات کلان نیز تا ۳۰ درصد سرمایه پایه بانک‌ها بالا رفته است. این اقدامات نشان می دهد که سیاست حمایت از زنجیره دارو صرفا به تأمین ارز محدود نشده و تأمین مالی ریالی تولیدکنندگان و واردکنندگان نیز در دستور کار قرار گرفته است.

▪ اولویت‌بندی ارز در شرایط جنگی باید چگونه باشد؟

اما در شرایط جنگی و محدودیت منابع ارزی، سیاست‌گذاری بهینه مستلزم آن است که تخصیص ارز صرفا بر اساس میزان تقاضای واردکنندگان یا فشار گروه‌های ذی‌نفع انجام نشود، بلکه نیازهای حیاتی کشور و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی هر تصمیم مبنای اولویت بندی قرار گیرد.

در چنین شرایطی، دارو، مواد اولیه دارویی، تجهیزات پزشکی حیاتی، کالاهای اساسی و نهاده‌های ضروری تولید باید در صدر فهرست دریافت ارز قرار گیرند. البته در همین گروه‌ها نیز نمی توان برای همه اقلام اولویت یکسانی در نظر گرفت. برای مثال، در حوزه دارو باید میان داروهای حیاتی و نجات بخش، داروهای بیماران خاص و صعب‌العلاج، داروهای پرمصرف، مواد اولیه تولید دارو و اقلامی که امکان جایگزینی داخلی دارند، تفاوت قائل شد. دارویی که نبود آن می تواند جان بیمار را به خطر بیندازد یا درمان بیماران خاص را متوقف کند، طبیعتاً باید نسبت به اقلامی که امکان جایگزینی یا تأمین داخلی دارند، اولویت بالاتری داشته باشد.

در همین چارچوب، سیاست‌گذار باید علاوه بر میزان موجودی انبارها، میزان مصرف ماهانه، زمان مورد نیاز برای واردات، تعداد تامین کنندگان خارجی و امکان جایگزینی هر قلم را نیز در تصمیم گیری لحاظ کند. به این ترتیب، تخصیص ارز از یک فرآیند اداری و مبتنی بر صف ثبت سفارش، به سازوکاری مبتنی بر مدیریت ریسک و پیشگیری از کمبود تبدیل می‌شود.

موضوع مهم دیگر، توجه همزمان به واردات دارو نهایی و تامین مواد اولیه تولید داخل است. در شرایط محدودیت ارزی، ممکن است حمایت از تولید داخلی از طریق تامین به موقع مواد اولیه، هزینه ارزی کمتری نسبت به واردات داروی آماده داشته باشد؛ با این حال، این سیاست نباید به قیمت ایجاد انحصار یا کاهش کیفیت و دسترسی بیماران تمام شود. در اقلامی که تولید داخل ظرفیت کافی ندارد یا از نظر فناوری و کیفیت امکان جایگزینی وجود ندارد، واردات باید بدون وقفه ادامه یابد.

از سوی دیگر، اولویت‌بندی ارزی باید به‌صورت پویا و متناسب با تغییر شرایط انجام شود. برای مثال، در صورت بروز اختلال در مسیرهای تجاری یا حمل‌ونقل، ممکن است یک داروی خاص که پیش از این در گروه اولویت‌های معمول قرار داشته، به دلیل کاهش ذخایر یا دشواری تأمین خارجی به اولویت فوری تبدیل شود. در این میان، شفافیت در تصمیم‌گیری نیز اهمیت دارد. بانک مرکزی در توضیحات خود درباره سازوکار تخصیص ارز اعلام کرده است که اولویت‌های حوزه دارو از سوی وزارت بهداشت تعیین می‌شود و کمیته تخصیص ارز نیز به‌صورت فصلی در دولت تشکیل و بودجه ارزی دستگاه‌ها ابلاغ می‌شود. بنابراین، مسئولیت سیاست‌گذاری و تعیین نیازهای اولویت‌دار باید با هماهنگی وزارت بهداشت، سازمان غذا و دارو، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی انجام شود.

در کنار این موضوع، کوتاه کردن فاصله زمانی میان تخصیص و تأمین ارز، تسهیل نقل‌وانتقال پول، ایجاد مسیرهای جایگزین تجاری، تسریع در ترخیص کالاهای وارد شده و تقویت ذخایر راهبردی باید به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر سیاست ارزی در شرایط بحرانی دنبال شود.

رابطه پیچیده نرخ ارز و تورم در اقتصاد دلاریزه ایران

یک اقتصاددان با تأکید بر اینکه کنترل نقدینگی به‌تنهایی به مهار تورم منجر نمی‌شود، گفت: اقتصاد ایران دلاریزه شده و با تغییرات نرخ دلار، قیمت‌ها افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، دلار بیشتر تحت تأثیر عوامل سیاسی تغییر می‌کند؛ بنابراین، رابطه پیچیده‌ای میان نرخ ارز و تورم شکل گرفته است. لذا نمی‌توان تورم را صرفا پدیده‌ای پولی دانست، بلکه باید هم‌زمان عوامل عرضه و تقاضا را نیز بررسی کرد.

مهدی بهکیش – استاد سابق دانشگاه علامه طباطبایی – در گفت‌وگو با ایسنا، اظهار کرد: در شرایط فعلی اقتصاد ایران، تورم بیش از گذشته تحت تاثیر عوامل سمت عرضه و تحولات سیاسی قرار گرفته و کاهش رشد نقدینگی به‌تنهایی نمی‌تواند به مهار تورم و بازگشت رشد اقتصادی منجر شود.

وی با اشاره به رابطه نقدینگی و تورم اظهار کرد: تورم بلافاصله به تغییرات نقدینگی واکنش نشان نمی‌دهد و با یک تأخیر نسبت به آن تغییر می‌کند. این تاخیر به شرایط سیاسی و شوک‌های دیگری بستگی دارد که در اقتصاد اتفاق می‌افتد. همچنین در شرایط موجود سیاسی، انتظارات نقش مهمی در متغیرهای کلان از جمله تورم و نرخ ارز دارد؛ بنابراین سیاست‌مداران باید شرایط را طوری مدیریت کنند که جامعه باور کند که علاوه بر پایان جنگ، ثبات در پیش است. آنگاه انتظارات تورمی کاهش می‌یابد و در آن شرایط، سیاست‌های دولت چون کاهش نقدینگی بر تورم تاثیر مورد انتظار را خواهد داشت.

▪ تورم صرفا پدیده پولی نیست

بهکیش با بیان اینکه سرعت گردش پول نیز یکی از عوامل مؤثر در رابطه نقدینگی و تورم است، افزود: اقتصاد ایران متأسفانه دلاریزه شده و با تغییرات نرخ دلار، قیمت کالاها افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، دلار نیز بیشتر تحت تأثیر عوامل سیاسی تغییر می‌کند؛ بنابراین، رابطه پیچیده‌ای میان نرخ ارز و تورم شکل گرفته است. اگر در شرایط فعلی نقدینگی را کاهش دهیم، ممکن است اثر چندانی بر تورم نداشته باشد؛ زیرا طرف عرضه یعنی عرضه کالا و خدمات، به‌شدت تحت تاثیر تغییرات نرخ دلار قرار گرفته است. بنابراین نمی‌توان تورم را صرفا پدیده‌ای پولی دانست، بلکه باید هم‌زمان عوامل سمت عرضه و سمت تقاضا را نیز بررسی کرد.

▪ کاهش نقدینگی لزوما به کاهش تورم منجر نمی‌شود

بهکیش با اشاره به چشم‌انداز تورم در هفته‌های آینده گفت: اگر ریسک‌های سیاسی کاهش پیدا نکند، تورم رو به کاهش نخواهد بود و احتمالاً افزایش پیدا می‌کند. حتی ممکن است رشد نقدینگی کنترل شود، اما تورم همچنان افزایش پیدا کند؛ زیرا تغییرات نرخ دلار بر قیمت کالاها اثر می‌گذارد.

وی با بیان اینکه قیمت کالاهای داخلی در گذشته به اندازه امروز تحت تاثیر نرخ ارز نبود، توضیح داد: پیش از این، بیشتر کالاهای میانی وارداتی تحت تاثیر نرخ ارز قرار می‌گرفتند، اما اکنون به دلیل ریسک‌های سیاسی، قیمت کالاها بسیار بیشتر از گذشته از تغییرات دلار تاثیر می‌پذیرد.

▪ نااطمینانی مانع رشد سرمایه‌گذاری و تولید است

دبیر کل سابق اتاق بین‌المللی ایران درباره رابطه نقدینگی و رشد اقتصادی نیز اظهار کرد: در یک اقتصاد سالم و عادی، کاهش یا افزایش نقدینگی بر رکود و رشد اقتصادی اثر می‌گذارد، اما در اقتصاد ایران در حال حاضر شوک‌های سیاسی نقش پررنگ‌تری در وضعیت رشد اقتصادی دارند. بهکیش با طرح این پرسش که چرا با وجود رشد قابل توجه نقدینگی در سال‌های گذشته، اقتصاد ایران رشد نکرده است، گفت: عوامل دیگری مانند تحریم‌ها، جنگ و وضعیت روابط بین‌الملل به‌شدت بر تولید کالا اثر می‌گذارند. اگر شاخص شامخ را بررسی کنیم، می‌بینیم که انتظار رشد وجود ندارد و این شاخص از جنبه‌های مختلف وضعیت منفی را نشان می‌دهد. کاهش نقدینگی اقدام خوبی است، اما تنها یکی از عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی محسوب می‌شود و برای بازگشت رشد اقتصادی کافی نیست.

این اقتصاددان با بیان اینکه نخستین اقدام برای بازگشت رشد اقتصادی، توقف جنگ، رفع تحریم‌ها و عادی شدن روابط بین‌الملل است، افزود: تا زمانی که روابط بین‌الملل عادی نشود، سرمایه‌گذاری رشد نمی‌کند و وقتی سرمایه‌گذاری رشد نکند، تولید نیز افزایش نخواهد یافت.

▪ ریسک بالا مانع تبدیل دارایی به سرمایه تولیدی شده است

بهکیش با اشاره به نااطمینانی موجود در فضای اقتصادی کشور اظهار کرد: حتی سرمایه‌گذاران داخلی نیز در شرایط فعلی تمایلی به سرمایه‌گذاری ندارند. وقتی فردی پول ریالی در بانک دارد، به دلیل ریسک بالا حاضر نیست آن را به سرمایه‌گذاری در تولید اختصاص دهد.

وی ادامه داد: تولیدکننده برای تأمین مواد اولیه باید سفارش بدهد و ممکن است مواد اولیه شش تا ۹ ماه بعد به دستش برسد. در این فاصله، سرمایه او قفل می‌شود و مشخص نیست مسیرهای واردات تا چه اندازه قابل اطمینان باشند. ممکن است کالا در ترکیه، سرخس، ترکمنستان یا پاکستان متوقف شود.

▪ محدودیت مسیرهای تجاری، عرضه کالا را کاهش داده است

این اقتصاددان با اشاره به محدودیت مسیرهای جایگزین حمل‌ونقل کالا گفت: مسیرهای جایگزینی که دولت با استفاده از قطار و کامیون و حمل‌ونقل زمینی معرفی کرده نیز همچنان برای تولیدکنندگان ریسک بالایی دارند. مجموع مبادلات کالایی از مرزهای زمینی و دریای خزر حدود ۲۵ میلیون تن در سال و این رقم در جنوب کشور حدود ۱۶۰ تا ۱۷۰ میلیون تن بود. بنابراین، بخش عمده مبادلات صادراتی و وارداتی کشور از مسیرهای جنوبی انجام می‌شد که با بسته شدن مسیرهای جنوبی، تنها حدود ۲۰ درصد ظرفیت مبادلاتی کشور باقی مانده که همان ظرفیت نیز پیش از این اشباع بوده است. در نتیجه، تلاش برای انتقال بار بیشتر از مسیرهای زمینی به تشکیل صف‌های طولانی کامیون‌ها منجر شد. این اقتصاددان با اشاره به محدودیت‌های ایجادشده در مرزهای زمینی گفت: از سوی دیگر، آمریکا به کشورهای همسایه فشار آورده که مرزهای خود را محدود کنند. برخی کشورها نیز با وضع تعرفه یا مقررات جدید، عملاً عبور کامیون‌ها را محدود کرده‌اند؛ به‌طوری که در برخی مسیرها محدودیت‌هایی مانند عبور تنها چهار کامیون در هر ۲۴ ساعت اعمال شده است. در چنین شرایطی، ظرفیت حدود ۲۰ میلیون تنی مسیرهای جایگزین نیز به حدود پنج میلیون تن کاهش پیدا کرده است. وی با بیان اینکه کاهش دسترسی به مواد اولیه و قطعات، عرضه کالا را محدود می‌کند، اظهار کرد: اگر یک واحد تولیدی قطعه‌ای نداشته باشد یا تولیدکننده دارو نتواند مواد اولیه مورد نیاز خود را تأمین کند و مسیر هوایی نیز بسته باشد، عرضه کاهش پیدا می‌کند و قیمت‌ها به‌شدت افزایش می‌یابد.

▪ بازگشت اعتماد سرمایه‌گذاران به توافق پایدار نیاز دارد

بهکیش درباره مدت‌زمان مورد نیاز برای بازگشت شرایط اقتصادی به وضعیت عادی پس از کاهش تنش‌های سیاسی گفت: حتی اگر روابط بین‌الملل عادی شود، بازگشت اعتماد زمان‌بر خواهد بود. به نظر من، حداقل یک تا دو سال طول می‌کشد تا اعتماد به‌تدریج بازگردد؛ البته این موضوع به عملکرد دولت بستگی دارد. مردم و سرمایه‌گذاران باید احساس کنند شرایط ایجادشده موقتی نیست و دوباره به وضعیت قبلی بازنمی‌گردد. اگر صرفاً یک تفاهم موقت شکل بگیرد و مردم تصور کنند ممکن است شش ماه دیگر شرایط دوباره تغییر کند، اقتصاد به وضعیت عادی بازنخواهد گشت.

خبر

از سرمایه در گردش تا بازسازی آسیب‌دیدگان
بانک‌ها چقدر پای تولید ایستادند؟

شبکه بانکی کشور در جریان جنگ ۴۰ روزه و پس از آن، مجموعه‌ای از سیاست‌های حمایتی را با هدف جلوگیری از توقف فعالیت بنگاه‌های اقتصادی، تامین سرمایه در گردش، جبران خسارت واحدهای آسیب‌دیده و حفظ اشتغال را بکار گرفت؛ اقداماتی که از تمدید تسهیلات و تسهیل مقررات اعتباری تا پرداخت بیش از ۴۲ هزار فقره تسهیلات به بنگاه‌های معرفی شده و تخصیص ۴۹۴ همت منابع مالی را شامل می‌شود. به گزارش ایسنا، در کنار این اقدامات، توسعه ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید نیز به یکی از محورهای اصلی حمایت نظام بانکی از بخش مولد اقتصاد تبدیل شده است. جنگ ۴۰ روزه علاوه بر خسارت‌های مستقیم به زیرساخت‌ها و واحدهای صنعتی، فشار قابل توجهی بر جریان نقدینگی بنگاه‌ها، زنجیره تامین مواد اولیه، سرمایه در گردش و توان بازپرداخت تعهدات مالی آنها وارد کرد. در چنین شرایطی یکی از مهم‌ترین انتظارات از شبکه بانکی جلوگیری از تبدیل مشکلات موقت نقدینگی به توقف فعالیت تولیدی، تعدیل نیروی کار و خروج بنگاه‌ها از چرخه اقتصادی بود. در همین راستا بانک مرکزی و شبکه بانکی در دوره جنگ و پس از آن مجموعه‌ای از اقدامات را برای حمایت از واحدهای اقتصادی در دستور کار قرار دادند که بخشی از آنها به تسهیل مقررات و تعهدات قبلی و بخش دیگر به تامین منابع جدید برای استمرار و احیای تولید مربوط می‌شود.

▪ تمدید تسهیلات و تسهیل مقررات بانکی برای تولیدکنندگان

یکی از نخستین محورهای حمایت از تولید در شرایط جنگی کاهش فشار تعهدات مالی بر بنگاه‌هایی بود که به دلیل اختلال در فعالیت اقتصادی، کاهش فروش یا آسیب به زیرساخت‌های خود با مشکل بازپرداخت تسهیلات مواجه شدند. بر اساس مصوبات یکصد و نود و پنجمین جلسه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید کشور در فروردین ماه ۱۴۰۵، بانک مرکزی مکلف شد سازوکارهای لازم برای تامین مالی ضروری واحدهای تولیدی و خدماتی متأثر از جنگ رمضان را با اولویت سرمایه در گردش فراهم کند.

در این مصوبات، موضوع تنفس و تمدید تسهیلات سررسید شده قبلی نیز مورد توجه قرار گرفت. همچنین مقرر شد آثار محدود کننده ناشی از چک‌های برگشتی برای واحدهای مشمول حمایت، در دوره شرایط اضطراری و جنگی به صورت موقت رفع شود. از دیگر محورهای این مصوبات، افزایش اختیارات سرپرستی بانک‌ها در استان‌ها برای تصمیم‌گیری درباره تسهیلات سرمایه ثابت و سرمایه در گردش و تسهیل برخی محدودیت‌های اعتباری بود تا واحدهای تولیدی برای دریافت منابع مالی با موانع کمتری مواجه شوند.

▪ ۴۲ هزار فقره تسهیلات برای بنگاه‌های معرفی شده

پس از پایان جنگ نیز موضوع بازسازی و احیای واحدهای آسیب‌دیده و تامین مالی بنگاه‌هایی که با اختلال در فعالیت مواجه شده بودند، در دستور کار قرار گرفت. معاون سیاست‌گذاری پولی بانک مرکزی در تشریح عملکرد شبکه بانکی در این زمینه اعلام کرد که وزارت صنعت، معدن و تجارت حدود ۱۷ هزار بنگاه را برای دریافت حمایت مالی معرفی کرده است. همچنین برای بنگاه‌های معرفی شده از سوی وزارت جهاد کشاورزی و وزارت بهداشت نیز منابعی در نظر گرفته شده است. به گفته وی، برای بنگاه‌های معرفی‌شده بیش از ۴۲ هزار فقره تسهیلات پرداخت شده است.

به گفته ماجد، از زمان آغاز جنگ تحمیلی سوم تا ۱۶ آبان ماه، برای ۲۶ بنگاه که به طور مشخص به‌عنوان واحدهای آسیب‌دیده از جنگ معرفی شده بودند، حدود ۱۱.۳ همت تسهیلات پرداخت شده و تعهدات تأمین مالی آنها به حدود ۱۱.۸ همت رسیده است.

بر اساس اعلام معاون بانک مرکزی، در مجموع برای بنگاه‌های آسیب دیده از جنگ، ۴۹۴ همت تسهیلات، اعتبارات، ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای و ابزارهای زیرخطی از جمله اعتبار اسنادی کارسازی شده است. البته این رقم مجموع ابزارهای تامین مالی را در بر می گیرد و به معنای پرداخت نقدی تمام این منابع نیست.

▪ توسعه تامین مالی زنجیره‌ای؛ حمایت از سرمایه در گردش

یکی دیگر از اقدامات مهم شبکه بانکی، گسترش ابزارهای تامین مالی زنجیره تولید بوده است؛ رویکردی که به جای پرداخت تسهیلات نقدی مستقیم به تمام حلقه های زنجیره، امکان تامین اعتبار برای خرید مواد اولیه و کالا و خدمات مورد نیاز بنگاه‌ها را فراهم می‌کند. در همین زمینه، بانک مرکزی اعلام کرده است که عملکرد ابزارهای تامین مالی زنجیره‌ای از ابتدای سال ۱۴۰۵ تا هفته منتهی به هشتم آبان ماه به حدود ۴۳۹.۴ همت رسیده است، رقمی که در مقایسه با ۴۰.۹ همت مدت مشابه سال گذشته، رشد حدود ۱۰.۷ برابری را نشان می دهد. گواهی اعتبار مولد یا گام، فاکتورینگ و سایر ابزارهای اعتباری از جمله روش‌هایی هستند که با هدف کاهش فشار بر منابع نقدی بانک‌ها و هدایت منابع به سمت نیاز واقعی تولید مورد استفاده قرار می گیرند.

همچنین بانک مرکزی در مهرماه امسال شیوه نامه اجرایی کارت تامین یار تولید را ابلاغ کرد. این ابزار با اتکا به اوراق گام و از طریق شبکه بانکی طراحی شده و هدف آن تسهیل تامین سرمایه در گردش واحدهای کسب و کار، به ویژه فعالان صنوف تولیدی، توزیعی و خدماتی است. سقف اعتبار قابل تخصیص به هر متقاضی نیز بر اساس ارزیابی اعتباری بانک تا ۵۰ میلیارد ریال تعیین شده است.

▪ سهم بالای سرمایه در گردش از تسهیلات بانکی

بررسی عملکرد کلی شبکه بانکی نیز نشان می‌دهد که تامین مالی بنگاه‌ها همچنان بخش عمده‌ای از تسهیلات پرداختی را به خود اختصاص داده است. به گفته معاون سیاست‌گذاری پولی بانک مرکزی، در هفت ماه نخست سال ۱۴۰۵ مجموع تسهیلات و ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای ارائه‌شده از سوی شبکه بانکی از ۹۶۸۰ همت فراتر رفته که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۷۵ درصد افزایش داشته است. از این میزان، حدود ۹۲۴۱ همت مربوط به تسهیلات بانکی بوده و ۷۷.۴ درصد آن به صاحبان کسب و کار اختصاص یافته است. نکته قابل توجه اینکه حدود ۸۴.۶ درصد تسهیلات پرداختی به صاحبان کسب و کار صرف تأمین سرمایه در گردش شده است؛ موضوعی که اهمیت حفظ جریان نقدینگی بنگاه‌ها در شرایط دشوار اقتصادی را نشان می‌دهد.

مجموع اقدامات انجام شده نشان می‌دهد شبکه بانکی در دوره جنگ و پس از آن، علاوه بر ایفای نقش معمول خود در تامین مالی اقتصاد، مسئولیت مهم‌تری در حفظ ظرفیت تولید و جلوگیری از تعمیق رکود بر عهده داشته است. با این حال، ارزیابی عملکرد این حمایت‌ها صرفا با تعداد تسهیلات یا حجم اعتبارات اعلام شده امکان پذیر نیست.